

Posudek diplomové práce Kateřiny Liškové „Kvalita života, životní spokojenost a sociální self-efficacy lidí se získaným poškozením mozku“

Tématem diplomové práce Kateřiny Liškové jsou navzájem vnitřně propojené otázky kvality života, životní spokojenosti a sociálního sebeuplatnění (self-efficacy) u souboru osob se získaným poškozením mozku.

Práce je rozdělena na teoretickou, metodologickou a empirickou část a obsahuje celkem 166 str. textu, 10 str. soupisu použité literatury a 29 str. příloh, obsahujících kopie v práci použitých psychodiagnostických metod a tabulky s hodnotami vnitřní konzistence použitých metod (nikoli testů, jak se v práci v příloze č. 13 mylně uvádí, neboť jde většinou o škály, inventáře a dotazníky).

Teoretická část práce se skládá ze 4 hlavních kapitol, rozsáhle strukturovaných do řady podkapitol. První kapitola je věnována charakteristice ústředního tématu práce, získanému poškození mozku. Postupně uvádí vymezení vybraných poškození mozku, přehled neurobiologických souvislostí a psychických a sociálních následků od oblasti pozornosti a vědomí, percepce a poznávání, přes paměť a učení, myšlení a exekutivní funkce, řeč a komunikaci, afektivní a osobnostní změny až k blízkým a širším sociálním vztahům včetně sociální a pracovní reintegrace. Druhá kapitola je věnována otázkám kvality života u osob se získaným poškozením mozku. Vymezuje nejprve pojetí kvality života a uvádí je pak v souvislosti s důsledky získaného poškození mozku. Třetí kapitola představuje koncept self-efficacy A. Bandury a uvádí jej pak v kontextu možností změn lidského chování a se zvláštním zřetelem k jeho sociálním souvislostem. Čtvrtá kapitola je věnována prognóze získaných poškození mozku (ZPM) a rehabilitačním možnostem a perspektivám.

Metodologickou část práce tvoří 6 kapitol. První z nich, celkově pak pátá charakterizuje zvolený typ výzkumu, další, celkově šestá kapitola představuje cíle výzkumu a obsahuje též formulaci výzkumných otázek. Sedmá kapitola je věnována charakteristice výzkumného souboru (51 osob se získaným poškozením mozku a 45 blízkých osob). Osmá kapitola uvádí popis metod, použitých u souboru respondentů se získaným poškozením mozku (screeningové vyšetření pomocí MMSE pro posouzení orientace a vyloučení degenerativního onemocnění, anamnestické strukturované interview, dotazníky zjišťující úroveň a strukturu kvality života (SF-36 a SQUALA), dotazník životní spokojenosti a dotazník sociálního self-efficacy) a souboru respondentů – blízkých osob (anamnestické strukturované interview, baterie

dotazníků pro posouzení soběstačnosti (BI, EBI, BADLS, FAQ) a dotazník sociálního other-efficacy). Krátká devátá kapitola popisuje analýzu výzkumných dat a desátá kapitola představuje navazující výzkumné otázky.

Empirická část práce se skládá ze dvou hlavních kapitol: první z nich, v celkovém pořadí jedenáctá kapitola, která obsahuje celkem 11 podkapitol, představuje hlavní výzkumná zjištění v jednotlivých kategoriích, klasifikovaných podle pohlaví, věku, zaměstnanosti, existenci partnera, existenci dětí, typu ZPM, délce od ZPM, výskytu afázie, výskytu PTA, typu bydlení a vztahu mezi sociálním self-efficacy a sociálním other-efficacy. Dvanáctá kapitola obsahuje poměrně rozsáhlou diskusi. Závěrečnou část práce tvoří stručně formulovaný závěr.

Hlavním dojmem z posuzované práce je důkladnost, zevrubnost a rozsáhlost, která je vzhledem k náročnosti tématu jistě žádoucí, v některých pasážích možná až přílišná (rozsáhlé popisy všech relevantních a představitelných souvislostí v teoretické části, zařazení samostatné metodologické části práce, jejíž hlavní pasáže bývají obvykle součástí části empirické atd.). Práce je však sepsána velmi pečlivě, velmi dobrou a kultivovanou češtinou a na vysoké odborné úrovni. Vychází z rozsáhlého a relevantního domácího i zahraničního literárního zázemí, vhodně složeného jak z neperiodických, tak periodických zdrojů. Empirická část práce je bohatě a kvalitně dokumentována a přináší velmi rozsáhlý soubor významných zjištění. Autorka správně v diskusi upozorňuje na omezenou platnost získaných výsledků vzhledem k relativně menšímu rozsahu výzkumného souboru i způsobu sběru dat (nižší ekologická validita).

Kromě již výše uvedených mám k práci ještě následující připomínky:

1. Závěr práce je velmi stručný vzhledem k objemu i hodnotě získaných výsledků a připomíná spíše souhrn, než závěry, jež by měly směřovat mj. i k formulaci doporučení pro další výzkumné i intervenční postupy.
2. V práci se objevují (spíše ojediněle) některé drobné formulační neobratnosti, typu „Dotazník SF-36 neprokazoval tak výrazné rozdíly...“ na str. 161.
3. Totéž se týká též některých dílčích obsahových nepřesností. Formulaci ...“kanadský psycholog Albert Bandura...” (str. 58) doporučuji v další práci s tímto textem, kterou předpokládám, upravit do podoby „...kanadsko-americký psycholog...“, neboť Albert Bandura se sice narodil v Kanadě, ale studium již absolvoval jak v Kanadě, tak v USA a celý svůj profesní rozvoj

spojil od roku 1953 až do svého odchodu do důchodu se Stanford University v Kalifornii.

Závěr

Diplomová práce Kateřiny Liškové je vyspělou psychologickou studií zaměřenou na aktuální a odborně i společensky významné téma. Autorka prokázala schopnost samostatně se orientovat v problematice, získat a zpracovat rozsáhlé relevantní informace a kriticky je zhodnotit, samostatně formulovat výzkumný problém, zvolit vhodný výzkumný design i metodiku a realizovat empirickou část této studie. Práce přes uvedené dílčí připomínky splňuje požadavky kladené na tento typ prací, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „výborně“.

V Praze dne 28. 8. 2012

doc. PhDr. Vladimír Kebza, CSc.

